

Landbruget i 1909.

Af H. Hertel.

Aaret 1909 holdt ikke, hvad det en Tid lang lovede, og heri bar Vejret Skylden. Dette var i Høsttiden kun stadigt i sin Ustædighed. Vel er det Reglen, at vi har vanskeligt Høstvejr — Statskonsulent *K. Hansen* oplyste i sit Foredrag paa det sjællandske Delegeretmøde, at af de sidste 25 Aar har de 19 bragt en besværlig Høst — men et *saa* uheldigt Vejrlig som i Fjor hører dog til Undtagelserne, og vi har sjældent haft *saa* store Værditab under Indbjærgningen som i 1909. Dertil kommer, at den Frostperiode, der uventet begyndte Natten mellem den 12. og 13. November, medførte, at ikke hjemkørte Roer tog Skade og ikke dækkede Roebatterier led en Del. Af Aarets Saga maa dernæst i første Række nævnes de udmærkede Konjunkturer, der i nogle Maaneder herskede paa Kornmarkedet, men som dog blev til liden Fordel for danske Købmænd og til endnu mindre for Landmændene. Endelig har de usædvanlig høje Flæskepriser — der dog ikke fuldt blev til Nytte paa Grund af den stærkt formindskede Flæskeeksport — bidraget deres til at give Aaret et Særpræg.

Paa Landbrugets andre Omraader har Aaret ikke haft noget udpræget Fysiognomi. Smørpriserne var vel ikke *saa* høje som i 1908, men dog gode, og Smørudførselen steg lidt, hvorimod Ostepriserne var lave. Priserne paa Æg var høje, men Eksporten noget mindre end Aaret forud. Priserne for Heste var tilfredsstillende og

for Kød og Kvæg omtrent som i 1908, og baade af Heste, Kød og Kvæg steg Udførselen noget. Hvad Arbejderforholdene angaar, er de ikke forværrede i 1909. Den i de sidste Aar herskende Arbejdsløshed i Hovedstaden og flere af de større Provinsbyer har — ligesom Arbejdsløsheden i Aarene 1886 og 1902 — bevirket, at der har været lidt rigeligere Udbud af Arbejdskraft paa Landet. Plantesygdomme og Insektangreb har vel forvoldt en Del Tab, men almindelige Hærgninger inden for større Landsstrækninger har ikke fundet Sted, Besættningernes Sundhedstilstand har i det hele og store været god, og Landbrugets Afsætning til dets udenlandske Kunder er foregaaet let og uhindret efter de engang trufne Bestemmelser til dens Sikring og Regulering.

Det er altid vanskeligt at afveje mod hverandre de mange forskellige Faktorer, der griber ind og giver Aaret Karakter som godt, middelmaadigt eller daarligt. Værditabene under Høsten vil maaske medføre, at de fleste vil være tilbøjelige til at karakterisere 1909 som værende under et Middelaar. Men derfor kan man ikke sige, at Landbruget er i en økonomisk Nedgangsperiode, saaledes som Tilfældet er med de fleste andre Erhverv. Thi Afsætningen af dets Produkter er som sagt foregaaet let og uhindret, og de opnaaede Priser er ikke daarlige, men delvis helt tilfredsstillende.

I den følgende Fremstilling vil nu dels ovennævnte Forhold, der væsentligst bidrager til at give Aaret Præget af godt eller daarligt, nærmere blive udviklede, dels vil der som sædvanligt blive redegjort for Landbrugets *Leben und Treiben* i det nye afsluttede Aar.

Hvad nu først Aarets vigtigste Begivenhed, H ø s t e n, angaar, skal der, under Henvisning til Afdelingschef ved Meteorologisk Institut, Hr. *Willaume-Jantzens* Redegørelse i sidste Hæfte af Aarets Vejrforhold og Statskonsulent K. *Hansens* kommende Skildring af Planteavlens Vilkaar, her kun gives en kort Fremstilling af Høstudfaldet, som

sædvanlig bygget paa Statistisk Bureaus foreløbige Høstberetning.

Det lidet sommerlige Vejr og den længe udeblevne Solvarme medførte, at Høsten begyndte sent. Først noget ind i August indløb de første Meddelelser om begyndende Rughøst paa lettere Jorder, men i større Omfang begyndte Høsten ikke før end i Maanedens sidste Halvdel. Lav Temperatur, manglende Solvarme og jævnlige Byger var Reglen fra Uge til Uge, Mejningsarbejdet besværliggjordes i høj Grad, og Sæden var vanskelig at faa tør, fordi der manglede Solskin og tørrende Blæst. Den 15. September ansaa man Mejningsarbejdet for afsluttet paa Øerne, men ikke i Jylland; i Maanedens Slutning havde vel de fleste mindre Gaarde indhøstet, men i de større Avlsbrug var der endnu ind i Oktober Maaned meget Korn ude baade i Jylland og paa Øerne. Høsten i 1909 var saaledes usædvanlig langvarig, vanskelig og dyr, og den blev afsluttet 5—6 Uger senere end i 1908.

Hvad de enkelte Kornafgrøders Udbytte angaar, har Hveden givet det mindst tilfredsstillende Udbytte, idet baade Mængden og Kvaliteten er under Middelhøst. Rugens Mængdeudbytte var en Del over, men dens Kvalitet under Middelhøst. Havren gav det største Udbytte, betydelig over Gennemsnit, og den bedste Kvalitet, idet denne som Helhed var normal og i en Del Amter noget derover. Bygget er for Landet som Helhed bedømt ganske som Rugen og Blandsæden omtrent som Havren, dog lidt lavere med Hensyn til Mængdeudbyttet. Om alle 4 Kornsorter gælder det, at Vægten er meget lav og Kærnen derfor formentlig mindre skikket til Handelsvare. Hertil kommer, at Halmen gennemgaaende er bjærget i mindre god Tilstand.

Af Rodfrugterne har Kartofflerne givet lidt under Middelhøst baade i Mængde og Godhed. Foderroerne har som Helhed givet over Middeludbytte, baade med Hensyn til Mængde og til Kvalitet; dette gælder samtlige Sorter, dog har Turnips givet det største Mængdeudbytte.

Sukkerroerne har givet Middeludbytte baade med Hensyn til Mængde og Kvalitet.

Af Høafgrøderne har Agerhøet givet Middelhøst saavel i Mængde som Godhed, medens Enghøet i begge Henseender har givet under Middelhøst.

Sommergræsningen har for Landet som Helhed været normal, men dette gælder ikke de enkelte Amter; medens Græsningen paa Fyn og i Ribe Amt har været ikke lidt over det normale, har den navnlig i Nord- og Nordvestsjælland ladet adskilligt tilbage at ønske.

Selvfølgelig har Insektangreb anrettet en Del Ødelæggelser, men særlig ondartede har de ikke været, og Hærgninger af store Arealer (som f. Eks. Fritfluens i 1905) har lykkeligvis ikke fundet Sted. Efter hvad Fru mag. scient. S. *Rostrup* har meddelt Tidsskriftet, har Smælderlarver som sædvanlig gjort en Del Skade navnlig paa den unge Vaarsæd, ligesom Stankelbenslarver, Knoporme, Hvedemyggen og Glimmerbøssen mange Steder har skadet en Del, Gulerodsfluen er optraadt meget ødelæggende, og Bedefluen har nogle Steder i Vestjylland gjort ikke lidt Fortræd. Paa Øerne er Hvedemarkerne sine Steder ødelagte af Kornets Blomsterflue, og Bladlus er optraadte langt talrigere, end man efter Vejrliget skulde have ventet, og de har gjort en Del Skade navnlig paa Runkelroer. Derimod har Frit- og Bygfluen kun gjort større Skade paa særlig sent saaede Marker, Jordlopper og Bladrandbiller har foraarsaget mindre Ødelæggelse end sædvanligt, kun enkelte Steder er de optraadte ødelæggende, Kaalfluen har vel som ellers anrettet megen Skade, men næppe saa megen som i de foregaaende Aar, og Kaalorme er kun optraadte i ringe Grad. — Endelig har der i Fjor lydt usædvanlig mange Klager dels over de af Spurve og Raager forvoldte Ødelæggelser og dels over den Skade, som er foraarsaget af Snegle, der hele Sommer- og Efteraarstiden har været overordentlig talrigt til Stede.

Hvad angaar de ikke af Skadedyr fremkaldte Plante-

sygdomme, har, ifølge de af Professor, Dr. phil. *Kolpin Ravn* velvilligt givne Oplysninger, Beholdningerne af Runkelroer i Vinteren 1908—09 paa Øerne og i Østjylland lidt en Del af Forraadningsprocesser, foraarsagede af Svampe (Skimmel-, Bægersvamp og Traadkølle), derimod var Tabet i Beholdningerne af Kaalroer betydelig mindre, dog ødelagdes ogsaa disse mange Steder, dels af Eftervirkninger efter Frostskaden i November 1908, dels af Svampe- og Bakterieangreb. I Foraarsmaanederne angrebes Vaarsæd og Runkelroer stærkt af Rodbrand, og i Juni—Juli led Havren usædvanlig meget af »Lys Pletsyge«. Halmdræbersvampen (Hvededræbersvampen) var ofte Aarsag til, at Hvedemarken gav et for ringe Udbytte, Kartoffelskimmel optraadte særdeles ondartet og har overalt medført et alt for lille Udbytte af Kartoffelmarkerne. Endelig bør det nævnes, at Kaalbroksvampen i Fjor har været mere ondartet end sædvanlig.

Kornpriserne har i de sidste 15 Aar haft en Tendens til at stige, og navnlig i de sidste Par Aar har de været gode. Ogsaa i en Del af forrige Aar var de forholdsvis høje. Hveden begyndte at stige allerede i Februar Maaned, og det gik i Fjor, som det ret ofte gaar, at dens Prisstigning drager de andre Kornsorters efter sig. Alle 4 Kornsorter steg ret regelmæssigt i Løbet af Aarets første Halvdel, og Priserne naaede deres Maksimum ved Midsommertid, da Hveden noteredes til 960 Øre, Rug til 730, Byg til 710 og Havre til 750 Øre pr. 100 Pd. Denne Prisstigning er imidlertid kun i saare ringe Grad (om overhovedet) kommen Landbruget til Gode, da dettes Kornsalg i alt væsentligt sker fra Høst til Nytaar. Og da Høsten stod for Døren, gik Priserne ned, og Tilbagegangen kom brat og var stærk.

Hvad var nu Grunden til denne stærke Prisstigning for Hvede, der fra Januar til Juni gik ca. 3 Kr. pr. Ctnr. op? Først et mindre Verdensforraad, dernæst en daarlig Høst i flere af de store Hvedelande og mindre gode Ud-

sigter for den kommende Høst. Endelig en amerikansk »Corner« i Hvede, ledet af en ny »Hvedekonge«, Mr. *James Patten* i Chicago, der opererede med en Dristighed og et Held, der Maaneder igennem Uge efter Uge drev Hvedepriserne op. Da saa »Citronen var presset« og Baissisterne havde tabt Millioner, gik det imidlertid i 1909, som det plejer at gaa: aldrig saa snart havde de europæiske og nordamerikanske Landmænd noget at sælge, før Priserne faldt — kun har Faldet været større end sædvanlig, fordi Prisniveauet før Høsten laa højere end ellers. Det var, hvad man maatte være forberedt paa, man kunde vente et midlertidigt Prislefald. Af stor Interesse er nu Spørgsmaalet, om man i kommende Aar kan vente gennemgaaende gode Kornpriser? Disse naaede deres Minimum i 1894—95, hvorefter Tendensen har været opadgaaende. Nu synes forskellige Forhold at tyde paa, at vi gaar en Periode i Møde med en ret fast Tendens. Det bliver for vidtløftigt her at komme nærmere ind paa disse Forhold*), kun skal det fremhæves, at Jordens Befolkning tiltager stærkt — alene Europas med ca. 4 Millioner om Aaret —, og til denne og de voksende Kvægbesætninger medgaar stigende Kornmængder. Et af de største og mest ansete europæiske Landbrugsblade, *Journal d'Agriculture Pratique*, skrev i Oktober Maaned ved en Omtale af Udsigterne for Kornpriserne omtrent saaledes: Et Flertal af de store korneksporterende Landes Evne til at udføre formindskes faktisk samtidig med, at Forbruget stiger i de indførende Lande. For blot at tage et Eksempel: for en 7—8 Aar siden udførte de nordamerikanske Fristater 100 Mill. Hektoliter Korn om Aaret, men i 1907—08 kun 57 og i 1908—09 40. Denne Tilbagegang er ikke bleven opvejet ved forøget Udførsel fra Argentina, Kanada eller Rusland. Samtidig stiger Efterspørgselen efter Korn i flere af Europas Lande, særlig Tyskland. Her har man Hemmeligheden til de senere

*) Jvnfr. nærværende Tidsskrift, 1907, S. 248 og følg.

Aars Prisstigning. — Hvis der virkelig er Udsigt til, at Kornpriserne vil komme til at ligge fastere og højere, vil det jo fornemmelig blive til Gavn for de større Gaarde.

Forbruget af Kraftfoder var ikke stort i Aarets første Maaneder, men da Vinteren trak længe ud, blev det nødvendigt at fremskaffe temmelig store Tilførsler i April og Maj. Navnlig af russisk Byg til Foder blev der brugt store Mængder, derimod har der i sidste Halvaar omtrent intet Brug været for Byg, da vi selv har store Mængder af daarligt og letvægtigt Korn at opfodre. Forbruget af Majs er gaaet stærkt tilbage. Større Tilførsler heraf er komne fra La Plata-Landene, hvorimod Nordamerika mere og mere lader til at gaa ud af Markedet, da det kan bruge det meste af Majsen selv, et Forhold der ogsaa gør sig gældende for Bomuldsfrøkagernes Vedkommende. Navnlig hen paa Efteraaret var disse næsten ikke til at opdrive for Penge, og det blev da muligt at afsætte ikke faa Ladninger nordrussiske Bomuldsfrøkager, men Kvaliteten af disse er ret uensartet og Kagerne til Dels inficerede af Bomuld. Af Solsikkekager blev der i første Halvaar tilført meget store Partier, men da man skulde til at handle om den ny Høst, kunde man heller ikke her faa videre Tilbud paa Grund af en overordentlig lille Frøhøst. Et Held var det da, at vi havde Soyakagerne, thi ellers havde der næppe været nogen Grænse for de andre Kagesorters Prisstigning. I April kom der enkelte Ladninger af Soyakager hertil, og i Efteraaret steg Indførselen meget stærkt. Den endelige Dom om disse Kager tør næppe afsiges, før de for nylig af Forsøgslaboratoriet paabegyndte Fodringsforsøg er afsluttede. I Sverige, hvor man begyndte med Fodringen førend her i Landet, mener man, at Smørret kan faa Afsmag ved Brugen, og at den daglige Mængde pr. Ko ikke maa overstige $\frac{3}{4}$ kg.*) Af Hvedeklid, paa hvilke Priserne

*) Efter en Meddelelse i Dagspressen er der paa Initiativ af Østasiatisk Kompagni i Kjøbenhavn anlagt en Fabrik, der af Soya-

var høje i Efteraaret, har Forbruget kun været ringe, og det er ikke længer Danmark, der bestemmer Priserne. Med hvert Aar bliver Tyskland en stedse større Aftager, og dertil sender nu Amerika og England de største Mængder.

Paa P l a n t e a v l e n s O m r a a d e er der i 1909 arbejdet med den samme levende Interesse som i de nærmest foregaaende Aar. Spørgsmaalene om Ukrudtets Ødelæggelse og Kalkens Anvendelse har vedblivende staaet paa Dagsordenen, og om Brakspørgsmaalet er der ført en livlig Diskussion. Om dette sidste har Meningerne vel været delte, men der har dog lydt kraftige Røster for ikke blot at beholde Brakken, men ogsaa for at udvide den, idet man har gjort gældende, at den ikke alene er det sikreste (om end et ret dyrt) Middel til Jordens Renholdelse, men at man gennem den ogsaa vinder andre Fordele med Hensyn til Binding og Opsamling af Kvælstof. Fremdeles har det i høj Grad vigtige Spørgsmaal om Muligheden af at formindske vore Sædarters voksende Tilbøjelighed til at give Lejesæd været fremme til Drøftelse, ligesom den vanskelige og langvarige Høst — som altid i lignende Tilfælde — har fremkaldt en Diskussion om, hvor vidt man bør anvende andre Høstningsmetoder end de sædvanlige; navnlig har Spørgsmaalet om de bornholmske Stakkes Fortræffelighed været diskuteret.

Paa K v æ g a v l e n s O m r a a d e er Udviklingen fremmet ved de kendte Midler, og Kvægbrugets ledende Mænd mener at kunne konstatere en om end langsom saa dog sikker Fremgang. Handelen med Avlstyre af rød dansk Race har været daarlig hele Aaret, og i Forhold til tidligere Aar er der solgt meget faa fynske Tyre til de andre Øer, Priserne for 1. Kl.'s Tyre har dog været rigtig gode. Grunden til den trevne Afsætning maa formentlig dels søges i, at en stor Del Kvægavlsforeninger for nogle Aar

Frø skal fabrikere Kager og Olie. Fabrikationen siges at være beregnet paa 30.000 Tons Kager og 5000 Tons Olie om Aaret.

siden forsynede sig med gode Tyre, dels i de lave Priser, der en stor Del af Aaret betaltes for ældre Tyre og Kvier. Handelen med jyske Avlstyre har i 1909 omtrent været som i 1908, maaske lidt livligere, og Gennemsnitspriserne var som i Forfjor, medens gode Avlsdyr af Hunkøn har været dyre og vanskelige at faa til Købs. Færre Kvægavlsforeninger har søgt om Statstilskud end Aaret forud. Mere end tidligere (om end ofte for lidt endnu) spørges der nu ved Indkøb efter Stamtavle og god Ydelse hos Ophavsmødrene. — Omsætningen med Korthornskvæg har været mindre, men Priserne omtrent som i 1908; fra Ejdersted er der indkøbt nogle gode og dyre Tyre. — Af Jerseykvæg er der, omtrent til de sædvanlige Priser, indført en betydelig Mængde baade til Jylland og Øerne, dels og fornemmelig til Komplettering og Udvidelse, dels til helt ny Besætninger. Dette stærkt smørproduceerende Kvæg lider mindre Tab i Ydelse end vort hjemlige ved Kastning og Overløbning, men Fordøjelsesbesværligheder, Diarhoe, »lollandsk Syge«, er stadig en slem Svøbe for Jerseykvæget. — Der er i Aarets Løb udført en Del Kreaturer til Rusland; med Det forenede Dampskibs-Selskabs Baade er der saaledes eksporteret 51 Tyre, 95 Køer, 99 Kvier, 6 Kalve, 12 Svin og 1 Faar,*) men hvor mange af disse har i Virkeligheden været gode Avlsdyr? Dette har dog sikkert været Tilfældet med de 2 Tyre og 6 Kvier af rød Race, som er gaaede til en af de kejserlige Gaarde ved Moskow, og der er betalt med 800 Kr. pr. Stk. af Tyrene og 250 Kr. gennemsnitlig af de godt et Aar gamle Kvier. — Den samlede Udførsel af dansk Hornkvæg er sikkert gaaet frem i 1909 sammenlignet med 1908; i de 9 første Maaneder af i Fjor var Eksporten saaledes ca. 5000 Stkr. større end i de samme Maaneder af 1908. Samtidig var Udførselen af Kød af Hornkvæg stegen med ca. 8,7 Mill. Pd. For Kødet synes det, at Gennemsnitsprisen

*) Med Selskabets Baade er der endvidere udført til Rusland 29 Tyre og 28 Kvier, som er indkomne hertil fra Sverige.

omtrent vil stille sig som i 1908, maaske lidt højere, hvorimod det ser ud til, at Stude og Kvier knapt naar saa højt, fordi Priserne faldt stærkt i Aarets Begyndelse; forøvrigt er de, nu da dette skrives, stigende og højere end i 1908 ved samme Tid.

Blandt Aarets Dyrskuer i Fjor samlede Interessen sig særlig om Maribo Amts økonomiske Selskabs Jubilæumsudstilling i Nykøbing den 1.—4. Juli, det sjællandske Ungskue i Ringsted den 9.—11. Juli og Foreningen af jyske Landboforeningers Dyrskue i Aarhus den 15.—18. Juli; det sidste var af særlig Interesse derved, at det foruden det sædvanlige aarlige Ungskue indeholdt en »Eliteafdeling«, d: en god Afdeling af ældre Tyre og Hingste samt Repræsentanter for Malkekøer (Familiegrupper).

Udførselen af H e s t e vil formentlig, naar Opgørelsen for 1909 foreligger, vise sig større end i Forfjor — i de første 3 Kvartaler af 1909 var Udførselen ca. 2800 Stkr. større end i samme Tid 1908 —, og af *jyske* Heste har der stadig været en rivende Afsætning af færdige Handelsheste — voksne og i Kondition —, Priserne har været gode og i hvert Fald ikke dalende, og for første Klasses Hingste har de vel snarest været stigende. Ogsaa for de *lette* Hestes Vedkommende har der været stærk Efterspørgsel. Fra Frederiksborg Amt hedder det saaledes, at alle gode Heste, der har været til Salg, endog fra 3—3¹/₂ Aars Alderen, er opkøbte som Regel til Priser mellem 700 og 900 Kr., ligesom der fra Præstø Amt, Bornholm, det mellemste og nordlige Fyn og a. St. meldes om udmærket Handel. »Den lette Hests Renomé er ogsaa« — skriver Statskonsulent *Schwarz-Nielsen* til Tidsskriftet — »stegen betydelig i de senere Aar«. — Endnu har den mekaniske Drivkrafts Udvikling ikke paavirket vor Omsætning med Heste, derimod klager Englænderne over, at nu mærker de den, særlig hvad Luksus- og Droskeheste angaar, og før eller senere maa vel ogsaa vi være forberedte paa at mærke dens Virkninger.

Hvad F a a r e a v l e n angaar, har der været jævn god Afsætning til tilfredsstillende Priser fra de gode Avlssteder, der er udført nogle Væddere (Oxford-Downs) til Slesvig, Holsten, Sverige og Norge, og som sædvanlig er der indført nogle Avlsdyr fra England. Flere ny Faareavlsforeninger er oprettede, medens enkelte gamle er nedlagte.

For F j e r k r æ a v l e n har Aaret, til Trods for de høje Kornpriser, været godt. Vel er Ægproduktionen og med den Ægudførselen gaaet noget ned,*) og det fugtigtkolde Foraar har sikkert medført et mindre Opdræt baade af Kyllinger, Gæs og Ænder, men Priserne har været udmærkede og Efterspørgselen livlig paa de engelske Markeder. Et voksende Antal Producenter kaster sig nu over Opdræt af Vinterkyllinger, der sælges til udmærkede Priser i Kjøbenhavn som Hamborgærkyllinger eller lign. Kontrolsystemet angaaende de enkelte Individuers Ydelse vinder stedse mere Fremgang.

De jysk-fynske Andelsslagteriernes Notering for 1. Klasses Flæske var i Aarene 1906, 1907 og 1908 henholdsvis 43,7 Øre, 41,2 og 37,7 Øre pr. Pd., den var altsaa i disse Aar i stadig Nedgang og i 1908 saa lav, at der ingen Tvivl er om, at den medførte, at mange i dette Aar ikke blot formindskede deres Svinebesætninger, men helt opgav dem. Dette fremgaar af, hvad Statistisk Bureau har oplyst i »Statistiske Efterretninger« Nr. 11, nemlig at der ved Kreaturtællingen i Juli Maaned 1909 fandtes ca. 19,000 Avlssøer og ca. 15,000 Svinebesætninger mindre end ved den næstsidste Tælling (1903). Denne Reduktion har sikkert fundet Sted i Løbet af Sommeren og Efteraaret 1908, og den har medført en mindre Udførsel i Fjor: i de 3 første Kvartaler af 1909 var vor Flæskeeksport ikke mindre end 20 Mill. Pd. mindre end i de første 3 Kvartaler af 1908.**) Denne Nedgang i Ud-

*) I Aarets første 3 Kvartaler er Ægudførselen gaaet ca. $2\frac{1}{5}$ Mill. Snese ned.

**) Det bør dog erindres, at Flæskeudførselen i 1908 var den største, Danmark har haft.

førselen er saa meget mere at beklage, som Flæskepriserne har været usædvanlig høje i Fjor, saaledes at hvis Eksporten havde kunnet opretholdes, vilde Landbruget til Trods for høje Kornpriser have haft en udmærket Indtægt af Svineavl. Priserne begyndte alt at stige i Januar Maaned, de jysk-fynske Andelsslagteriers højeste Notering naaedes i September med 50 Øre pr. Pd. — i Forfjor var Maksimumsnoteringen kun 42 Øre —, og for Aarets første 11 Maaneder bliver Gennemsnitsnoteringen ca. 45 Øre. Knapheden paa Svin i Storbritanien, Kanada og andre Lande, i hvilke det er gaaet paa samme Maade som i Danmark, forklarer Aarets høje Flæskepriser. Saaledes er i Storbritannien Svinebestanden fra 1908 til 1909 gaaet ca. 450,000 Stkr. eller ca. 16 pCt. ned. Selvfølgelig lægges der nu overalt stærk Vægt paa Svineavl, men Produktionen lader sig jo ikke forcere frem paa en studs, og der synes at være Udsigt til, at de gode Flæskepriser vil holde sig endnu en rum Tid.

Flæskeproduktionen er nu en saa vigtig Faktor i Landbrugets Økonomi, at alle formentlig vil være enige med Landbrugskonsulent *Harald Faber*, naar han udtaler Ønsket om, at Flæskeindustrien nu maa komme til at »nyde godt af en lignende Række Arbejder som dem, der i saa mange Aar er kommet Mejeribruget til Gode, jeg mener de sammenhængende Rækker af Udstillinger og de mange derhen hørende Undersøgelser«. Udstillingerne i Esbjerg (jvnfr. Tidsskrift f. Landøk. 1909, S. 9) er en god Begyndelse, men vi maa videre frem.

Det forløbne Aar har, sammenlignet med dets Forgænger, bragt M e j e r i b r u g e t lavere Priser baade for Smør og Ost. *) 1908 var jo imidlertid et sjældent godt Aar, og

*) Smørrets Gennemsnitspris var for Aaret $\frac{1}{11}$ 1908— $\frac{31}{10}$ 1909 ca. 97 $\frac{1}{2}$ Kr. mod ca. 102 $\frac{3}{4}$ Kr. for de samme Maaneder af 1907—08. Statskonsulent *Hørlyck* har velvilligt meddelt Tidsskriftet, at i Henhold til de Ostepriser, der indberettes til Landhusholdningsselskabet, var Priserne i 1908 og i de første 10 Maaneder af 1909 følgende for Ost:

selv om Gennemsnitsnoteringen for i Fjor vil vise sig at blive 4—5 Kr. lavere end i Forfjor, er den dog ingenlunde lav. Sommeren 1909 gav en stor Smørproduktion, og naar Opgørelsen for hele Aaret foreligger, vil Overskudsudførselen formentlig vise sig at være stegen. I Aarets 3 første Kvartaler oversteg Eksporten af dansk Smør Udførselen i den samme Periode af 1908 med ca. $2\frac{1}{2}$ Mill. Pd. Man tør da sikkert betegne Aaret som et i det hele og store jævnt godt Aar for Mejeribruget. Spørgsmaalet om Kvalitetsbetaling for Smør (og i Forbindelse hermed ogsaa for Mælk) har aldrig været saa stærkt fremme som i Fjor, og tilsyneladende stiller baade Producenter og Købmænd sig velvillige til Sagen, men nogen virkelig Drøftelse af de nærmere Enkeltheder ved dens ingenlunde lette Gennemførelse har dog endnu ikke fundet Sted. Der er dog heldigvis næppe Tvivl om, at Kvalitetsbetalingen en Gang maa blive til Virkelighed, men endnu er det ikke muligt at sige, om det vil ske om kortere eller længere Tid.

Atter i det forløbne Aar har der været Uro om Noteringsspørgsmaalet, denne Gang udgaaet, som for øvrigt saa ofte før, fra engelske Smørimportører. Noteringens Ansættelse foregaar nu som bekendt paa den Maade, at Smørprisstatistikens Middeltal i hele Kroner for den foregaaende Uge med Tillæg eller Fradrag af Markedets Svingningstal i den indeværende Uge danner Ugens Smørnotering.*) Nu mener engelske Smørkøbmænd, at denne

		af skummet Mælk	med 15 pCt. sød Mælk	med 25 pCt. sød Mælk
1908.....	Øre pr. Pd.....	17.1	25.3	30.6
1909.....	Øre —	13.1	22.9	28.4

*) Er Noteringen for den forudgaaende Uge f. Eks. 1 Kr., og har Efterspørgselen i den paagældende Uge været livlig, saa Svingningstallet kan sættes til $+ 4$, bliver Noteringen 104. Har derimod Efterspørgselen været daarlig, saa Svingningstallet maa sættes til $- 4$, bliver Noteringen 96, — undtagen hvis den (efter Prisstatistikken) af Mejerierne opnaaede Gennemsnits-Overpris er 1 Øre pr. Pd., thi da

Noteringsmaade er for vilkaarlig, for upaalidelig, som Basis for Køb af en Vare, det er saa risikabelt at handle med som Smør. De paastaar, at Noteringen ofte har været ude af Samklang med Markedets virkelige Tilstand, hvorfor den jævnlig har paaført dem Tab. Og de fordrer en Forandring i den almindelige Købemetode, saaledes at de fremtidig kan købe til en *fast* Pris og ikke som nu til en Pris, der gaar op eller ned i Henhold til Kjøbenhavns Notering, der først sættes, efter at de har indgivet deres Ordre. Paa et i Manchester i Februar Maaned afholdt Møde om Sagen deltog Repræsentanter for Smørimportører i 12 engelske og skotske Byer, og der blev nedsat en Komite — *the British Committee of Danish Butter Importers* — til at forhandle med danske Eksportører og Landmænd om Sagen. Det store og udbredte *The Grocer* skrev bl. a. om Spørgsmaalet, at »de engelske Købmænd ønsker i enhver Henseende et venskabeligt Samarbejde med de danske Landmænd, og de ønsker ikke at gaa imod den officielle Notering i Kjøbenhavn. Men de engelske Købmænd kræver Ret til at købe det danske Smør til en fast Pris, der muliggør en Avance, naar Smørret ankommer hertil. Tiden er nu inde til, at de danske Landmænd fæster deres Opmærksomhed paa de Folk, der sælger deres Smør«.

Den 20. August kom 9 engelske Smørimportører til Kjøbenhavn, og den 21. og 23. havde de en Sammenkomst med Repræsentanter for Landbruget (6) og de danske Smøreksporthører (6). Mødets Forhandlinger resulterede i Vedtagelsen af følgende Resolution:

»Konferencen anerkender Nødvendigheden af, at den danske officielle Notering saa vidt muligt fastsættes i nøje Overensstemmelse med Værdien af dansk Smør paa det britiske Marked og anbefaler i det Øjemed Formanden for Grosserersocietetets Komite i Kjøbenhavn at modtage direkte Markedsberetninger (ikke kollektive) fra de for-

bliver Noteringen henholdsvis 105 og 97 Øre, idet Overprisen inkluderes i Noteringen, hvis den naar den angivne Højde. Unægtelig et højest indviklet System!

skellige Centrere i Storbritannien, som er interesserede i Handelen med dansk Smør, og at disse Beretninger hver Torsdag Morgen lægges paa Noteringsudvalgets Bord, samt at de Delegerede anbefaler deres respektive Organisationer at sanktionere denne Ordning.«

De Delegerede fra »Den Britiske Komite« ønskede hertil at føje:

»Den Britiske Komites Delegerede udtaler for sig alene, at efter deres Opfattelse vil Vanskelighederne kunne løses og Misforholdene med Handelen med dansk Smør i Storbritannien hæves ved at antage det af dem foreslaaede System, at Salget af dansk Smør i det aabne Marked hver Uge finder Sted til faste Priser«.

Det haandgribelige Resultat af Konferencen er da, at Smørnoteringsudvalget fremtidig ikke blot vil modtage Beretninger hver Torsdag fra de danske Købmænd, men ogsaa fra de større Importfirmaer i Storbritannien. De ugentlige Noteringer vil altsaa blive byggede paa et mere omfattende Materiale, forhaabentlig derved vinde i Paalidelighed og navnlig komme i mere Kontakt med de engelske Markedsforhold end hidtil. Da Noteringen fastsattes den 21. Oktober, indløb for første Gang de ny telegrafiske Meddelelser fra en Række engelske Markedspladser. For øvrigt skal Mødet være forløbet under de venskabeligste Former, hvad der, om end indirekte, selvfølgelig ogsaa kan faa sin Betydning. De engelske Delegerede har udtalt sig meget tilfredse med Mødets Forløb, og Formanden for det engelske Udvalg har indbudt de danske Delegerede til at gæste Manchester i Aar.

Det var i 1907, at England vedtog en Lov, som kun tillader Salg af Smør med højst 16 pCt. Vand. Ogsaa Tyskland har den samme Grænse for Smørrets Vandindhold, ligesom Australien, Ny Zeeland og vistnok endnu nogle Stater har indført denne Grænse. Det er da en ufravigelig Betingelse for at bevare vort Smørs Ry i de 2 Lande, hvortil vi udfører, at der ikke sendes Smør herfra med et større Vandindhold end 16 pCt., men en betryggende Sikkerhed herfor opnaas kun ved en Lov, der forbyder Udførsel af Smør med en større Vandmængde

end 16 pCt. Af forskellige Grunde har vort Mejeribrug hidtil været mod en saadan Lov, men paa »Dansk Mejeristforening«s Delegeretmøde den 21. Oktober vedtoges følgende Resolution: »Delegeretmødet udtaler sin Tilslutning til Tanken om Lovbestemmelser for Vandindholdet af Smør, saaledes at dette kommer i Overensstemmelse med den engelske Lovs Bestemmelser herom«. Ogsaa »De samvirkende jyske Mejeriforeninger« sluttede sig paa deres Delegeretmøde i December Maaned til Tanken om saadanne Lovbestemmelser. For at forberede disse har Landbrugsministeriet anmodet forskellige sagkyndige Mænd om at forhandle Spørgsmaalet om en Revision af Lov af 30. Marts 1906 om Handel med samt Ind- og Udførsel af Landbrugsprodukter.

Spørgsmaalet om Oprettelsen af et Forsøgsmejeri blev i Foraaret drøftet af Repræsentanter for det praktiske og teoretiske Mejeribrug paa et Møde, sammenkaldt af Landhusholdningsselskabet, og der blev nedsat et Udvalg til at fremsætte Forslag om Oprettelsen af et saadant. I Oktober Maaned fremkom Udvalget med Forslaget, men paa Grund af Statens vanskelige økonomiske Forhold er Sagen, efter enstemmig Tilslutning af samtlige Deltagere i ovennævnte Møde, foreløbig stillet i Bero. Her gælder sikkert, at *aufgeschoben ist nicht aufgehoben*.

Maskinmalkningen har vundet Terræn i Aarets Løb, og der er antagelig over 150 Maskiner, særlig Tryk- og Sugemaskiner i Brug. Endnu synes dog Problemet Maskinmalkning ikke at være fuldt tilfredsstillende løst.

Paa M a s k i n o m r a a d e t har der ellers næppe været Forhold, der særlig har paakaldt Opmærksomheden. Hvad der i første Række vedblivende gør sig gældende ved Anskaffelsen af Maskiner, er Ønsket om at spare menneskelig Arbejdskraft, og i de smaa Bedrifter tager man nu i stigende Grad Hensyn hertil ved Benyttelsen af Andelsprincippet ikke blot ved Brugen af Tærskværker, men ogsaa af Høstmaskiner, Sortermaskiner og andre. Som i de foregaaende Aar har Høstmaskiner været

Genstand for livlig Omsætning, og Motorer og smaa selvrensende Tærskværker er vedblivende stærkt begærte, om man end mener at kunne mærke nogen Formindskelse i Efterspørgselen »paa Grund af Pengeknaphed eller maaske rettere en mindre Tillid til Fremtiden« (*Birk*). De transportable Tærskværker til Damp eller Petroleums-motorer har, særlig paa Sjælland, fundet en ikke ubetydelig Afsætning, Salget er særlig foregaaet til Konsortier af Bønder eller af Parcellister eller til Entreprenører, som arbejder for det mindre Landbrug. Ogsaa Halmpressere har vundet stor Udbredelse, og særlig ved Hjælp af de store af disse er der i Aar sparet megen Arbejdskraft. Det kan endvidere fremhæves, at de mindre elektriske Centraler, som har en noget bylignende Karakter, har haft nogen Udbredelse til Landet, hvorimod Forholdene ikke har været gunstige for Planerne om store Højspændingsanlæg. Det siges, at Vindelektriciteten har tabt meget Terræn, siden Sugegasanlægene kan levere Kraften saa billigt, at det end ikke betaler sig at bruge en tilstedeværende Mølle.

Hvad Landbrugets Arbejderforhold angaar, er der Grund til at erindre om, at Lovene af 27. Maj og 21. August 1908 hhlvs. om Forsikring af Følger mod Ulykkestilfælde i Landbrug, Skovbrug og Havebrug og vedrørende Anvendelsen af udenlandske Arbejdere traadte i Kraft i Fjor. I Henhold til den sidste Lov skal som bekendt enhver Arbejdsgiver indmelde sin udenlandske Arbejdskraft i en af Indenrigsministeriet anerkendt Sygekasse. I Februar Maaned anerkendtes den af »Landsudvalget for Anvendelse af udenlandske Landarbejdere« oprettede og af Selskabet »Haand i Haand« administrerede »Sygeforsikring for udenlandske Landarbejdere«, der af Staten modtager et aarligt Tilskud af 1 Kr. pr. forsikret Arbejder.

Det kan altsaa nu konstateres gennem Indmeldelserne i den nævnte Sygeforsikring, hvor mange udenlandske Arbejdere der omtrent er her i Landet. Det an-

meldte Tal var i Slutningen af August omtrent 9000, og langt de fleste af disse var sikkert Sæsonarbejdere. Tallet er noget, antagelig et Tusind Stykker større end i 1908. *) Naar det tiltrods for den Lethed, hvormed man i Fjor kunde forsyne sig med galizisk Arbejdskraft, ikke er steget mere, maa en Grund hertil formentlig søges i, at ikke faa Landmænd har ment ikke at kunne opfylde de Fordringer, som Loven af 21. August 1908 stiller til Lokalerne. Endnu mere end i de foregaaende Aar har Landmændene i 1909 efterspurgt kvindelig Arbejdskraft, og Aarsagen hertil skal ofte være den, at man ikke vilde udsætte sig for at antage Mænd som Bulotti og hans Kammerater. Men mon denne Frygt ikke har været overdreven? Vel er der brodne Kar i alle Lande, ogsaa blandt de galiziske Arbejdere, men langt den overvejende Del af disse kommer og gaar uden at volde større Vanskeligheder, de fleste danske Landmænd vil stadig gærne have deres gamle Arbejdere igen, og hvert Aar naar Solen kommer højere paa Himlen og Vandrelysten vaagner hos den galiziske Landbefolkning, er det for en stor Del de samme Mennesker, der søger herop. Men disse Folk maa ikke sammenstilles med de russiske Proletarer, som de urolige Forhold i Czarriget eller deres Konflikter med Politiet i de senere Aar har drevet mod Vest. De kommer fra Byerne og holder sig til i disse, kun nu og da søgende midlertidigt Arbejde paa Landet. Den Røverbande, der foretog Overfaldet paa Højbjerggaard, bestod af Folk af denne Kaliber.

I Fjor kunde vi med Lethed have faaet endnu flere Galiziere hertil end vi fik, og fra kompetent Side hævdes det, at herfor kan vi alene — Konkurrencen om at drage Galizierne til forskellige Lande bliver stærkere og stærkere — takke Loven af 21. August 1908. Oversat paa Polsk, omtalt i Bladene og omdelt til Præsterne har den

*) I Henhold til et Cirkulære af 5. Maj 1909 til Amtmændene er det overdraget Fabriksinspektørerne at føre Kontrol og yde Bistand ved Gennemførelsen af Lov af 21. Aug. 1908.

givet saavel de Myndigheder, som har med Udvandringen at gøre, som Landbefolkningen et bestemt Indtryk af, at her i Landet vil Arbejderne blive beskyttede mod inhuman Behandling.

Det er af ikke ringe Betydning for vort Landbrug, at den desværre uundværlige Nødhjælp, som Vandrearbejderne for Tiden er for dette, tilvejebringes med saa ringe Gnidningsmodstand som muligt. Som fremhævet bliver andre Landbrugs Konkurrence om at faa ledet Vandrearbejdernes Strøm til sig stedse stærkere. Nu søger man endog til det fjærne Østen for at faa raadet Bod paa Landarbejdermanglen: til Lifland blev der i Foraaret 1909 indforskrevet 100 kinesiske Familier for at arbejde i Landbruget. Afstandene er her saa store, at der selvfølgelig ikke kan være Tale om at sende dem tilbage, naar Sommerens Arbejde er endt. Enhver af de kinesiske Familier har derfor faaet overladt Hus med en lille Jordlod. Den russiske Regering har begunstiget denne Indvandring, og falder den heldig ud, skal den fortsættes i større Maalestok.*)

Endnu skal der i denne Sammenhæng mindes om, at det af Landhusholdningsselskabet i Forfjor nedsatte Udvalg i Juni Maaned 1909 afgav en udførlig Betænkning vedrørende »Forslag til Foranstaltninger mod Landbrugsgets Mangel paa Arbejdskraft.« Paa forskellig Maade har Selskabet søgt at virke for Gennemførelsen af de i Betænkningen foreslaaede Foranstaltninger.

*) Det er ganske interessant at se, at saa tidligt som i 1882 var Spørgsmaalet fremme om Indførelsen af kinesiske Landarbejdere her til Landet. Under en Diskussion (paa Delegeretmødet i Holstebro 1882) om Tyendeforholdene i Jylland udtalte Godsejer, Kommandør *Bluhme*, Nørlund, »at man kunde afhjælpe Mangelen paa Arbejdskraft ved at faa Kinesere hertil, og efter de Oplysninger, Taleren har faaet af Etatsraad *Tietgen* om, hvad det vil koste at faa en Ladning Kinesere hertil, vil Udgiften blive ca. 450 Kr. pr. Kineser«. (Jvnfr. Beretningen om Delegeretmødet, S. 99—100). Heldigvis har man hidtil ikke behøvet at ty til Kinesere, og saa vidt skulde det nødigt komme.

Husmandsbevægelsen er i 1909 ledet af de samme Mænd og ad de samme Baner som i de foregaaende Aar. »Husmandsbrandkassen for faste Ejendomme paa Landet i Danmark«, der fik Justitsministeriets Sanktion i November 1908, begyndte den 1. April i Fjor sin Virksomhed med et Medlemsantal af ca. 27.000. Dens Repræsentantskab oprettede i Juni Maaned en Løsøre-Brandkasse under Navn af »Husmandsbrandkassen for Danmark, Løsøreafdelingen«. Medens den i 1906 stiftede »Hypothekforening for sekundære Prioritetslaan for danske Husmænd« er det første store økonomiske Foretagende, der er en Frugt af Husmandsbevægelsen, er Brandkassen det andet og sikkert ikke det sidste.

Næsten overalt hvor der findes Husmandsforeninger, har disse faaet valgt Standsfæller ind i Sogneraadene ved det i Marts Maaned foretagne Valg — i Overensstemmelse med hvad Husmandsbevægelsen har udviklet sig til, en ikke blot landøkonomisk, men ogsaa social Bevægelse.

Medens Dommene over Bevægelsens sociale Side selvfølgelig falder meget forskelligt ud alt efter Iagttagernes politiske og sociale Standpunkt, følge sikkert Husmændenes landøkonomiske Fremskridt af alle med levende Sympati. En af de Foranstaltninger, der i væsentlig Grad har bidraget til at bane Vejen for Fremskridtet, er Husmandsrejserne. Disse begyndte i Sommeren 1889 første Gang med Statsunderstøttelse (8000 Kr.). Nogle Aar i Forvejen, i 1880 ernes Midte, var der imidlertid alt paa Foranledning af Højskoleforstander *Anders Jørgensen* i Høng og med Understøttelse af Holbæk og Sorø Amters økonomiske Selskaber iværksat Husmandsrejser, og der er saaledes nu forløbet et kvart Aarhundrede siden disse begyndte. Landhusholdnings-selskabets Belønningsudvalg indstillede derfor Forstander *Anders Jørgensen*, der i Fjor fyldte 70 Aar, til en Udmærkelse af Selskabet, baade af Hensyn til, at han i sin Tid tog Initiativet til Husmandsrejserne, og til hans

øvrige Arbejde for at sprede Oplysning blandt Husmændene. Selskabet har derefter tildelt ham sit store Sølvbæger.

Udstykning af større Landejendomme fortsættes stadig, og i Henhold til Lov af 6. April 1906 har Finansministeriet i sidste Aar godkendt Vedtægterne for ikke mindre end 8 ny Udstykningsforeninger, alle i Jylland. En af disse Foreninger (Thyholms Udstykningsforening) har af Stats-Laanefonden modtaget et Laan paa 26,000 Kr. I alt har Ministeriet nu anerkendt Vedtægterne for 12 Udstykningsforeninger i Jylland og 5 paa Øerne.

Paa Foreningsvæsenets Omraade har der efter de til »Landøkonomisk Aarbog« indsendte Oplysninger været usædvanlig faa Nydannelser. Der er vel oprettet ikke mindre end 110 lokale Husmandsforeninger, men ingen ny Landboforening, og vel er der baade oprettet og nedlagt nogle Avlsforeninger, Kontrolforeninger, Andelsmejerier o. lign., men naar en Gede avlsforening, der er oprettet i Viborg Amt og vistnok er den første af sin Slags, undtages, er der ikke slaaet ind paa ny Retninger. Moseselskabet er fra 1. Januar 1910 gaaet ind under Hedeselskabet og samtidig er »Mosebladet« standset. De særlig i Aaret 1905 oprettede ret talrige Andelsfrugterier (det første skriver sig fra 1903) synes ikke at trives, i hvert Fald er flere standsede i Fjor og andre er under Konkurs.

I Juli Maaned fejrede Maribo Amts økonomiske Selskab sit Hundredaars-Jubilæum bl. a. ved en smuk Udstilling i Maribo, Afsløringen af et Mindesmærke over *E. Tesdorpf* og Udgivelsen af et interessant Festskrift. I samme Maaned fejrede Ærø Landboforening 50 Aars Jubilæum ved Afholdelsen af en ret omfangsrig Landbrugsudstilling. Endnu maa blandt Aarets Udstillinger nævnes Landbrugets permanente Fremstilling paa Landsudstillingen i Aarhus. Denne Fremstilling var væsentligst af landbohistorisk Natur: Billeder og Kort, grafiske Fremstillinger, gamle Landbrugsredskaber, ældre og nyere

Bøger og Tidsskrifter o. s. v. »Danmarks geologiske Undersøgelse« og »Dansk Frøkontrol« havde endvidere foranstaltet smaa lærerige Udstillinger.

Paa Fællesforeningernes aarlige Delegeretmøder er der holdt en Række interessante Foredrag. Den vanskelige og sene Høst foranledigede, at Statskonsulent *K. Hansen* behandlede Æmnet: Hvad kan der gøres for at undgaa store Værditab ved vanskeligt Høstvejr? De daarlige Tider fremkaldte et Foredrag af Professor *W. Scharling* om: Økonomi saa vel i Stat og Kommune som i privat Henseende. Og Interessen for Spørgsmaal som Kalkning og Mergling og Jordens Afvanding affødte Professor *Westermanns* Foredrag om: Hvorledes kan Landboforeningerne bidrage til systematisk Gennemførelse af Grundforbedringer i Jordbrug, særlig Mergling og Afvanding? Der var endvidere Foredrag om saa aktuelle Æmner som: Landbrugsstatistiske Betragtninger med særligt Henblik paa Landejendomspriser og Produktionsudbytte (Forpagter *Chr. Sonne*), Arbejdet i Landbrugets Organisationer (Forpagter *R. Christiansen*), Vor Ægekспорт (*Fr. Møller*) og Hvad kan der gøres for at hindre Misbrugen af Loven om Jord til Landarbejdere? (Førstelærer *W. Åben*). Paa det almindelige Konsulentmøde holdt endvidere Professor *B. Bang* Foredrag om de nyeste Undersøgelser over Kvægets Tuberkulose og dens Forhold til Menneskets Tuberkulose og Professor *Fr. Weis* om Resultaterne af Forsøg med Elektrokulturer. Disse 2 Foredrag gengives in extenso i Tidsskriftets næste Hæfte.

Medens der i 1908 blev oprettet ikke mindre end 4 Landbrugsskoler, er der i Fjor kun oprettet 1, paa Haraldsborg ved Roskilde. Derimod er der opstaaet ikke faa, op imod en halv Snes Husholdningsskoler — den Omstændighed, at disse Skoler nu kan faa Statstilskud, synes at animere stærkt til deres Oprettelse. Som Forstander for Ladelund Landbrugsskole er Skolens forfjente Opretter *Niels Pedersen* bleven afløst af Konsulent *J. C. Overgaard*.

Inden for Andelsforeningernes Omraade har Aaret 1909 en ikke uvigtig Landvinding at fremvise, nemlig Oprettelsen af en Fællesrevision. Det var i 1902, at Landhusholdningsselskabet foreslog Andelsudvalget, at de i Forening skulde nedsætte et Udvalg til at fremkomme med Forslag om, hvorledes de landøkonomiske Fællesforetagender kunde sikre sig en tidssvarende, paalidelig Revision. Andelsudvalget tiltraadte Forslaget, et Udvalg blev nedsat, som i 1904 afgav en Betænkning, der bl. a. foreslog Oprettelsen af et Revisionskontor og Ansættelse af en Hovedrevisor og det nødvendige Antal Revisionskonsulenter.*) Fem Aar skulde imidlertid gaa og først skulde Alberti-Katastrofen kaste sin Skygge over Landets økonomiske Forhold, før der kunde rejses en Stemning for Indførelsen af en gennemgaaende mere betryggende Revision: i Marts Maaned 1909 indbød Andelsudvalget alle Andelsforeninger af enhver Art Landet over til at slutte sig til et Fællesrevisionskontor med Hovedkontor i Kjøbenhavn og eventuelt Filialer i andre for Andelsforeningerne centrale Pladser i Landet samtidig med, at der antages, oplæres og instrueres Medhjælpere til at betjene Foreningerne i bestemte Kredse. Det maa haabes, at Tilslutningen til et saadant Fællesrevisionskontor maa blive almindelig. Der er et engelsk Ord, som siger: *good revision prevents misfortune*, og Erfaringen fra 1908 opfordrer unægtelig til at indføre en god Revision for at forebygge fremtidige Ulykker. — Andelsbankens Oprettelse er bleven besluttet. I Marts Maaned fandt der Valg Sted af et midlertidigt Repræsentantskab, én Repræsentant for hvert af de 15 Amter, i hvilke der var indtegnet Medlemmer af Banken, og paa et Møde den 22. November oplystes det, at der var indtegnet 237 Medlemmer (Foreninger) med en Garantikapital af 676,000 Kr. — Som meddelt i Oversigten over »Landbruget i 1905«*) blev i

*) Jvnfr. Landhusholdningsselskabets Aarsberetning 1904—05, S. 268—78.

**) Tidsskrift for Landøk., 1906, S. 12. Jvnfr. ogsaa »Landbrugets Ordbog«, I. Bind, S. 126.

dette Aar Andelsprincippet for første Gang her i Landet bragt i Anvendelse ved Driften af en Landejendom, »Højgaard« med 172 Tdr. Ld. syd for Kolding. Den i den nævnte Oversigt udtalte Tvivl om, at Forsøget vilde lykkes, har nu bekræftet sig. I Fjor opløstes Andelsselskabet og Gaarden bortsolgte. — Fra Andelsbevægelsens Omraader er endnu at meddele, at Vejle og Omegns Andelsslagteri blev oprettet i Juni Maaned og nu skal til at begynde Virksomheden, og at Vedtægterne for det gensidige Andelsselskab »Sogneraadforeningernes Ulykkesforsikring for Landbrugere« i Maj Maaned stadfæstedes af Indenrigsministeriet.

Hvad der er udgivet af *landøkonomiske Skrifter* er mindre end i de nærmest foregaaende Aar, og der er ikke fremkommet noget større Værk -- som i 1908 »Landbrugets Ordbog« og Landbohøjskolens Festskrift — der har samlet de litterært interesseredes Opmærksomhed om sig. Hvad der i de senere Aar særligt har præget vort Bogmarked, er de mange Beretninger og Skrifter vedrørende Planteavl (saaledes Beretningerne fra Statens Planteavlsudvalg og de lokale Landboforeninger), fremkaldte af den stigende Interesse for denne. Forøvrigt er det ganske karakteristisk, saa lidt der oversættes af udenlandsk Landbrugs litteratur, der er jo Aar imellem hver Gang der udkommer en Oversættelse af et fremmed Skrift, og kun sjældent bringer Landbrugspressen Oversættelser eller Bearbejdelser. I gamle Dage havde vort Bogmarked Plads for Oversættelser, nu er det saa at sige mættet af den omfangsrige hjemlige Produktion. — Landbrugspressen er bleven forøget med »Medlemsblad for de samvirkende Landbo- og Husmandsforeninger i Ringkøbing Amt«, og Maanedsskriftet »Maskinkonsulenten«, der standsede i 1908, er i Fjor atter begyndt at udkomme, nu redigeret af Landbrugskand. *N. Heyman*. Mejeriforeningen af 1907 har faaet et nyt Medlemsblad, »Mejerifolk«, der ledes af Lærer *Jens Johansen*, Ladelund.

Af de i Rigsdagssamlingen 1908—09 vedtagne 76 Love har kun faa direkte Betydning for Landbruget og blot én er en egentlig Landbrugslov, nemlig Loven af 30. April 1909 om Oprettelse af Husmandsbrug. Den afløser Loven af 22. April 1904 om Tilvejebringelse af Jordlodder for Landarbejdere. Naar Loven af 1909 har faaet en ny Titel, er Grunden den, at Adgangen til at nyde godt af Loven er bleven udvidet til andre end Landarbejdere, nemlig ugifte Kvinder og Fiskere, som delvis ernærer sig ved Landbrugsarbejde. For øvrigt passer den ny Titel vel ogsaa bedre til det, der nu er Lovgivningsmagtens Hensigt: at tilvejebringe mere eller mindre selvstændige Husmandsbrug, medens det for den i 1894 nedsatte Landbokommission væsentligst og for Loven af 24. Marts 1899 i alt Fald delvis var Hensigten at hjælpe baade Landbruget (nemlig til Arbejdskraft) og Landarbejderne (til Jordlodder). Grænsen for Ejendommenes Laaneværdi, der efter Loven af 1899 var 4000 Kr. og efter Loven af 1904 5000 Kr., er nu forhøjet til 6500 Kr., Minimumsstørrelsen af Jordlodden er nu fastsat til 1 Hektar (ca. 1,8 Tdr. Ld.) mod tidligere 2 Tdr. Ld., medens de 2 foregaaende Loves Bestemmelse om en Maksimumsgrænse af 8 Tdr. Ld. er bortfalden. Der er fremdeles givet Statshusmændene Adgang til at erholde Tillægslaan: Ejeren af et i Henhold til Lovene af 1899 og 1904 oprettet Husmandsbrug kan erholde et Tillægslaan til Bestridelse af Udgifterne ved Erhvervelse af Jord til Husmandsbrugets Udvidelse og til de i den Anledning fornødne Bygninger. Tillægslaanet kan ikke overstige 2100 Kr., saafremt Husmandsbruget er oprettet i Henhold til Loven af 1899, og 1400 Kr., saafremt det er oprettet i Henhold til Loven af 1904. Endvidere kan der ydes Ejeren af et Husmandsbrug, der er oprettet i Henhold til Lovene af 1899, 1904 og 1909, Tillægslaan, naar han efter den oprindelige Vurderings Afholdelse har opdyrket raa Jord eller foretaget gennemgribende Jordforbedringer. Loven gælder i 5 Aar, saa-

ledes som hver af de tidligere Love gjorde det. Det Beløb, der aarlig skal kunne udredes til Oprettelse af Husmandsbrug, er fastsat til 4 Mill. Kr. (efter Loven af 1899 var det aarlige Beløb 2 Mill. og efter Loven af 1904 3 Mill. Kr.). — Af Interesse for Landbruget er endvidere den under Ministeriet for offentlige Arbejder vedtagne Lov af 30. April 1909 om Esbjerg Havns Udvidelse, der bemyndiger Ministeriet til i Løbet af 7 Aar at fuldføre forskellige Arbejder vedrørende en Udvidelse af Esbjerg Trafik- og Fiskerihavn i vestlig Retning og at lade foretage en Uddybning til 7 m. ved dagligt Højvande af Eksporthavnen og af Løbet ind til samme. Til disse Arbejder kan ialt anvendes 7,337,000 Kr., hvoraf dog Esbjerg Købstadkommune skal erstatte Statskassen $\frac{3}{4}$ Mill. Kr. Fra Landbrugets Side er det fremhævet, at Loven ikke tager tilstrækkeligt Hensyn til en Forbedring af Havnen med Eksporten for Øje, særlig Eksporten af Landbrugsprodukter, og i Marts Maaned henledte Foreningen af jyske Landboforeninger Opmærksomheden herpaa ved en til Landstingsudvalget rettet Skrivelse (til hvilken De samvirkende danske Andelsslagterier sluttede sig). Loven har Interesse ogsaa derved, at den berettiger Esbjerg Kommune for at faa Dækning af det Erstatningsbeløb, den skal yde Statskassen, til at lade opkræve en Afgift af Ejendommenes Grundværdistigning i Esbjerg Købstadkommune paa Grundlag af periodiske Vurderinger af Grundværdien. Man holder sig altsaa til den fremtidige Tilvækst af Jordrenten, og da denne Tilvækst vil være forholdsvis let at følge og (for en Del i al Fald) vil blive fremkaldt af de paatænkte offentlige Foranstaltninger, er (om ellers noget Sted) en saadan Beskatning af Jordrentens Tilvækst paa sin Plads her. — Der er fremdeles den under Justitsministeriet vedtagne Lov af 5 Marts 1909 om Nedsættelse af en Kommission til Udarbejdelse af Lovforslag om Lehns, Stamhuses og Fideikommisgodsers Overgang til fri Ejendom samt

til Undersøgelse af Vallø Stifts og Vemmetofte Klosters Retsforhold til Statsmagten. Kommissionen bestaar af 21 Medlemmer, og den skal have tilendebragt sit Hverv inden Udgangen af Aaret 1911. Retten til at oprette Stamhuse ophævedes 1848, og i Grundloven er det fastslaaet, at »intet Lehn, Stamhus eller Fideikommisgods kan for Fremtiden oprettes; det skal ved Lov nærmere ordnes, hvorledes de nu bestaaende kunne overgaa til fri Ejendom«. Nogen saadan almindelig Lov om — som *Adam Smith* kalder det — »at indføre Frihandel med Jord«, er som bekendt ikke udkommen, og der findes nu her i Landet 19 Grevskaber, 14 Baronier, 35 Stamhuse og 10 saakaldte Fideikommisgodser. Da Grundloven blev given, hørte til disse omtrent en Femtedel af al Landets Hartkorn, medens de nu kun omfatter ca. en Tiendedel.

Endnu skal det nævnes, at Finansloven for Aaret 1909—10 under §§ 18 og 26 har en samlet Bevilling til Landbrugsministeriet af ca. 5,100,000 Kr., hvad der er ca. 220,000 Kr. mere end i det foregaaende og ca. 420,000 Kr. mere end i det næstforegaaende Finansaar. Af Nybevillingerne eller Forhøjelserne kan anføres: Tilskudene til Lettelse af Transport af Gødningskalk og af Mergel er forhøjet henholdsvis med 8000 Kr. og 30,000 Kr. og Bevillingen til Husmandsforeningernes almindelige Udgifter er forøget fra 3000 Kr. til 5000 Kr.

Hvad Landbrugets Handelsforhold udtil angaar, har Barometerets Viser i 1909 vist paa roligt Vejr. I England har i den største Del af Aaret Spørgsmaalet om Toldbeskyttelse og Frihandel været trængt i Baggrunden af Spørgsmaalene om Landets maritime Stilling og Bygningen af »Dreadnought'er«. Saaledes beskæftigede den i Juni Maaned afholdte Kongres af Journalister fra det britiske Verdensrige sig hovedsa-

gelig med Sager som Rustninger og fælles Forsvar, men kun lidt med Handels- og Trafikforhold som bedre Telegraf- og Postforbindelse. I Aarets sidste Maaneder har imidlertid Finanslovkonflikten mellem Over- og Underhus atter rykket Spørgsmaalet: *free trade or protection* frem i første Række, *Balfour* har nu gjort sig til Talsmand for en Toldreform med Præferencetoldsatser for de engelske Kolonier — for *Joseph Chamberlains Program* —, og de Konservative søger at overbevise Vælgerne om, at protektionistiske Forholdsregler er bedre end *Lloyd Georges* »socialistiske« Skatteordning. Med levende Interesse følger man Verden over den rejste Kamp. Da der sidste Gang var Valg i Bretland, i Januar 1906, kom det liberale Parti vel ind med overvældende Flertal, men da der ikke er Forholdstalsvalg, vil det stærkeste Parti faa flere Repræsentanter, end der tilkommer det efter dets Stemmatal. I Virkeligheden stemte i 1906 2,300,000 Vælgere for Protektionismen, medens de liberale mønstrede 2,700,000 Stemmer. Til hvilken Side vil Valgpendulen svinge denne Gang? *That is the question!*

Der er jo et gammelt Ord, som siger: »Tal om en Ting, saa faar den Magt«, men uagtet der næsten hvert Aar fra deri interesseret engelsk Side tales og forespørges i Underhuset, om Regeringen dog ikke vil ophæve Forbudet mod Indførsel af Slagtekvæg fra Danmark, tyder absolut intet paa, at denne Sag vil faa Magt. Atter i Fjor har den engelske Regering bestemt afslaaet at give den ønskede Tilladelse. I Motiverne til Afslaget fremhæves det, at man maa tage Hensyn ogsaa til andre Omstændigheder, end om der netop findes smitsomme Sygdomme i et Land. Man bør tage i Betragtning Danmarks nære Beliggenhed ved Tyskland, hvor der altid optræder Mund- og Klovesyge. Der er derfor ingen Udsigt til — hævder Landbrugsministeriet — at Forbudet vil blive hævet.

Hvad Landbrugets Udførsel til Tyskland angaar, har Konjunkturerne for vort Kvæg og Kød kun været daarlige i det sidste Par Aar, men efter hvad Vete-

rinærkonsulent *Arup* har oplyst,*) er der en vis Sandsynlighed for, at vi gaar bedre Tider i Møde for Afsætningen af Hornkvæg og Oksekød. Slagtningstallene for Preussen tyder paa, at naar Resultatet af Kvægtællingen den 1. December 1909 foreligger, vil det vise, at Kvægbestanden er formindsket, undtagen maaske for Køers Vedkommende. »Da der vil mangle Opdræt, vil der ikke i den nærmeste Fremtid kunne raades Bod paa den Mangel af Slagtekvæg, der utvivlsomt maa komme til Stede i en nær Fremtid, under Forbehold af, at Konjunkturerne ikke tvinger den store Befolkning til yderligere at indskrænke sig. En Prisstigning paa Hornkvæg og Oksekød er saaledes sandsynlig, og den vinder i Sandsynlighed ved, at Svinebestanden ogsaa er bragt saa langt ned, at der vil være Mangel paa Svinekød, saa snart Tilførselen af Oksekød yderligere indskrænkes«. Den forholdsvis højere Korntold, der gør Kvægproduktionen mindre lønnende end Kornproduktionen, har bidraget sit til Kreaturbestandens Reduktion.

De i 1907 og 1908 førte Forhandlinger om en Handelsstraktat mellem Tyskland og Danmark er standsede, uden at det er Offentligheden bekendt, hvad der er Grunden hertil. Men med Opretholdelsen af *status quo* i vort Handelsforhold med Tyskland, taler Sandsynligheden for en voksende Eksport til vor sydlige Nabo. For Preussens Vedkommende — og det er jo særlig til de preussiske Provinser, vi udfører — viser Resultatet af Folketællingen 1907 følgende Tal:

	1895 Mill.		1907 Mill.
Den samlede Befolkning:.....	31.5		38
Heraf udgjorde: Land- og Skovbrugs-			
befolkningen	11.4 (36 pCt.)		10.9 (29 pCt.)
— — Industriebefolkningen	12.2	} (50 pCt.)	16.2
— — Handelsbefolkningen	3.6		5.0
			56 pCt.)

Erhvervslivets Industrialisering foregaar altsaa med

*) Jvnfr. »Ugeskrift for Landmænd«, 1909, S. 525—26.

rivende Hurtighed i Preussen — og det samme gælder for hele Tysklands Vedkommende. Tysklands Indførsel af animalske Produkter er derfor voksende. Dets industrielle Fremgang medfører nødvendigvis, at det i stigende Grad bliver afhængig af Tilførsler af Levnedsmidler udefra. Selv en stærk Fremgang i Landbrugets Produktion vil næppe kunne forandre dette Forhold, men kun formindske Hurtigheden af det Tempo, med hvilken Afhængigheden vokser.

I de senere Aar har vi som bekendt haft ikke blot en stigende Udførsel af Smør og Fløde til Tyskland, men ogsaa af Kød til S c h w e i z. Til dette Land begyndte vi Udførselen af Svinekroppe i Marts 1908 og senere hen paa Aaret af Okse- og Kalvekroppe. Udførselen af disse sidste vedblev i 1909, og der er gennemsnitlig ugentlig sendt et Par Vognladninger dertil, undertiden mere. Derimod er der i Sommeren og Efteraaret kun sendt faa Svin til Schweiz, og Grunden hertil maa formentlig søges i de høje Flæskepriser, som er opnaaet i England. Schweiz har i Nutiden udviklet sig til en betydelig Industristat med en voksende Overskudsindførsel af Dyr og Produkter af disse. Det henter for en stor Del sin Forsyning fra Østrig, Italien og Frankrig, men disse Landes Eksportmuligheder synes at være aftagende, og med de sidste Par Aars Erfaringer for Øje taler Sandsynligheden for, at vi kan faa en f a s t Afsætning af fersk Kød til Republiken.

I Fjor har de Forenede Stater i Amerika faaet en ny Toldlov, der dog ikke betyder noget Brud med deres i snart et halvt Hundrede Aar førte stærkt protektionistiske Politik. Med Toldloven af 5. August 1909 har de amerikanske Beskyttelsesmænd vundet en ny Sejr, og f. Eks. for Landbrugsprodukternes Vedkommende er Beskyttelsen opretholdt uforandret, uagtet Fristaterne har en stor Nettoudførsel af disse. For den fremtidige danske Udførsel til Nordamerika stiller dog — i Henhold til en Redegørelse fra den danske Gesandt i Washington, Greve

C. Moltke*) — Udsigterne sig gunstigere under den ny Toldlov, da denne har Nedsættelser for flere af de Artikler (som f. Eks. Kaal, Huder og Skind, Frø o. s. v.), af hvilke vi udfører eller muligvis kan udføre til Amerika. — A propos om Toldspørgsmaalet: i Juli Maaned besluttede det franske Deputeretkammer at indbyde til en international Konference med det Formaal at søge gennemført en gradvis Nedsættelse af Toldsatserne i alle Lande. Den franske Handelsminister karakteriserede Beslutningen som »ædel« men »rent akademisk«.

Det internationale Landbrugsinstitut i Rom har i Fjor begyndt sit regelmæssige Arbejde, men først i Aar vil Resultaterne af dette begynde at foreligge. Arbejdsplanen for de enkelte Sektioner blev endelig fastslaaet i 1909. Der forberedes en Enquête over de Arealer, der i de forskellige Lande dyrkes med de forskellige Kulturplanter, disses Udbytte samt Antallet af de forskellige Husdyr. Fremdeles vil man for de enkelte Staters Vedkommende fremskaffe Oplysninger om den gennemsnitlige Ind- og Udførsel, de tilstedeværende Forraad og Forbruget pr. Individ af de enkelte Afgrøder. Der er indkrævet Beretninger om de i Landene optrædende Plantesygdomme, de Midler, som anvendes til deres Bekæmpelse og de derhen hørende Lovbestemmelser. Og Oplysninger er indsamlede om de for Landbrugsprodukternes Prisdannelse vigtigste Faktorer, om Landarbejdernes Lønningsforhold i de forskellige Lande, om det landøkonomiske Forsikringsvæsens forskellige Grene, Andelsforeninger, Kreditens Ordning o. s. v. Blandt Institutets øverste Embedsmænd, hvis Sammensætning er i høj Grad international (se Tidsskr. f. Landøk. 1909, S. 376), findes en Dansker, Dr. polit. K. Wieth-Knudsen. Han er udnævnt til Chef for 1. Sektion i 3. Division, der beskæftiger sig med Arbejdsløn, kooperative Foreninger, Landbrugsforsikring og Landbrugskredit. Efter Kam-

*) »Meddelelser fra Udenrigsministeriet«, 1909, Side 651—686.

merherre *Sehesteds* Død er Lehnsbaron *Rosenkrantz* til Rosenholm beskikket til Danmarks Repræsentant ved Institutet og Leder af dettes danske Bureau, der har Hjemsted i Landhusholdningsselskabet.

De i en Aarrække udfoldede Bestræbelser for at skabe et Fællesarbejde mellem de forskellige Staters Landmænd paa Omraader, hvor Interesserne falder sammen, er i Fjor førte et forberedende Skridt videre, idet der nu skal arbejdes for at oprette en *Verdensforening af Landmænd*. Det er hos en Ungarer, *Alois Paikert*, Tanken er opstaaet, den er knæsat af den hele Ungarn omfattende »Forening af ungarske Landmænd«, der i Sommeren 1909 nedsatte et Udvalg til at udarbejde et Forslag vedrørende Udkast til Foreningens Organisation. Det er Paikerts Tanke, at Verdensunionen skal sammensættes af Repræsentanter for de store Landsforeninger og Korporationer. Der skal afholdes aarlige Møder, og de paa disse vedtagne Beslutninger meddeles de forskellige Regeringer og Parlamenter. Disse vil da med enslydende, klart og autentisk formulerede Resolutioner blive bekendte med det samlede Landbrugs Ønsker og Fordringer. Selvfølgelig paatænkes der oprettet Centralbureau, Bibliotek, permanente Kommissioner o. lign. samt udgivet en international Landbrugsrevue. Paa Sagens nuværende Standpunkt er det selvfølgelig umuligt at udtale sig nærmere om den, men paa Forhaand skulde man synes, at nu, da vi har et internationalt Landbrugsinstitut, internationale Landbrugskongresser og Andelskongresser, et internationalt Mejeriforbund, en permanent international Landbrugskommission og meget mere internationalt, har Landbruget tilstrækkeligt af Talerør.

Der afholdes i vore Dage et Utal af internationale Udstillinger og Kongresser, og det forløbne Aar har ogsaa været rigt paa saadanne. Der er blandt disse særlig Grund til at fremhæve den 4. internationale Mejerikongres, som i Juni Maaned afholdtes i

Buda-Pest. *) Som Kvintessensen af Kongressens Forhandlinger kan følgende nævnes: Man vedtog, at Kontrol er nødvendig, ikke alene med Mælkehandelen, men ogsaa med Produktionen og Forsendelsen af Mælken, og for at denne Kontrol kan blive ensartet i de forskellige Lande, ønskede man Bestemmelserne herom fastsatte af en international Kommission. Endvidere rejstes der Krav om, at Produktion og Forhandling af Børnemælk forbeholdes Personer, som hertil har erhvervet Øvrighedens Tilladelse, og som er underkastede en stadig hygiejnisk Kontrol. Og endelig krævede man, at al Ost bør forsynes med Mærker, ved hvilke ikke alene Uforfalskethed, men ogsaa Fedme og Produktionssted garanteres.

En anden Kongres, der ogsaa vakte betydelig Opmærksomhed, var den 9. internationale Veterinærkongres, som afholdtes i Haag (Scheveningen) i September Maaned. Der vistes ved denne Kongres Danmark en Ære, som ellers er forbeholdt de evropæiske Stormagters Repræsentanter, idet Professor *B. Bang* blev valgt til en af Kongressens Ærespræsidenter. Blandt de 32 Spørgsmaal, der var fremme til Forhandling, er der Grund til at fremhæve Spørgsmaalene om Kød- og Mælkekontrollen. Hvad angaar det første, blev det fra alle Sider fremhævet, at Maalet maa være en Statskødkontrol, thi først ved en saadan kan man gøre Regning paa en fuldt betryggende Ordning, ved hvilken alle et Lands Borgere, i By som paa Land, sker ens Ret. Med Hensyn til Mælkekontrollen blev det fastslaaet, at den væsentligste Kontrol maa finde Sted paa Produktionsstedet med Besætningens og Personalets Sundhedstilstand, udført henholdsvis af Dyr-læger og Læger.

Ikke faa er de Monumenter — Statuer eller Mindesten — der i den sidste Snes Aar er rejste for Mænd, der

*) Jvnfr. Prof. *B. Bøggilds* Afhandling i »Tidsskr. f. Landøk.«, forr. Aarg., S. 479 og følg.

var knyttede til Landbruget eller stod dette nær, og disse Mindesmærker bær Vidne om, at de Døde dog heldigvis ikke altid rider hurtigt, men at selv en rastløs Slægt kan frede om deres Minde. Sten eller Bronze vil erindre vor Efterslægt om den Virksomhed, der er udrettet af Mænd som E. Tesdorpf, Fjord, H. P. Ingerslev, Kammerraad Andersen og Statskonsulent P. Nielsen, E. Dalgas, J. C. og A. la Cour, Ahlmann, Segelcke, Jægermester P. Friderichsen, Etatsraad Andersen - Rosendal m. fl. Der er i 1909 kommet 3 ny Mindesmærker til: Den 1. Juli afsløredes i Nykøbing paa Falster ved Maribo Amts økonomiske Selskabs Jubilæumsfest en Buste af Gehejme-konferensraad Tesdorpf, den 28. i samme Maaned faldt Dækket for den Mindesten, der paa Fredericia Kirkegaard er rejst over Konsulent Nissen-Dall, og den 29. September fandt Afsløringen Sted af Professor Rostrups Mindesmærke i Landbohøjskolens Have.

Inden for Landbrugets Ledelse har der fundet betydelige Forandringer Sted. Først maa det nævnes, at da Ministeriet Holstein blev styrtet afløstes Landbrugsminister *Anders Nielsen* den 28. Oktober af Husmand *Poul Christensen*. Som Landbrugsminister viste Hr. A. Nielsen sig i Besiddelse af meget Temperament, han omfattede Sagerne med Interesse og stillede sig fra første Færd af i loyal og velvillig Forstaaelse til Landbrugets Organisationer. Den ny Minister er født den 8. Juli 1854 i Assenløse i Kjøbenhavns Amt, 1878 flyttede han til Ødemark ved Sorø og overtog et Sted med 5 Skpr. Hartkorn, og i 1890 valgtes han til Folketingsmand for Sorø Amts 2. Valgkreds, som han siden har repræsenteret. — Dernæst kan det fremhæves, at den jyske Fællesforenings Formand siden 1893, Kammerherre *C. Bech*, fratraadte denne Stillning ved Delegeretmødet og faa Uger efter valgtes til Præsident i Landhusholdningsselskabet; den jyske Fællesforening valgte til Formand Folketingsmand *N. Jensen*, Toustrup. Kammerherre *Bech* er ogsaa valgt til Direktør for Hedeselskabet med Skovrider *Dalgas* som Kommitteret.

Endelig har Andelsselskabernes Sammenslutning, Andelsudvalget, skiftet Formand: i Januar Maaned fra traadte daværende Justitsminister *Høgsbro* Posten og afløstes af Gaardejer *Anders Nielsen*, Svejstrup Østergaard.

Videre hører det til Aarets Personalhistorie, at afdøde Chr. Krogh fulgtes af Landbrugskandidat *Th. Mogenssen* som Sekretær i de samvirkende fynske Landboforeninger, og at Landbrugskandidat *E. Lindhard* fra 1. April overtog Ledelsen af Tystofte Forsøgsstation. Fra samme Dag at regne ansattes Ritmester *Schwarz-Nielsen* som Statskonsulent i den lettere Hesteavl for hele Landet. Kammerherre *Barner* og Redaktør *Anton Bing* er fra traadte hhlvs. som Formand og Sekretær i »Forbundet af sjællandske med flere Kvægavlsforeninger« og afløste af Forstander *Brink Lassen* og Konsulent *Fisker*, og den sjællandske Fællesforening har til Næstformand valgt Proprietær *H. Madsen*, Slangerupgaard, i Stedet for Direktør *Ole Olsen*.

Der er i Aarets Løb gaaet 3 Mænd bort, der hver især har udført et fortjenstfuldt Arbejde inden for Landbrugets Administration. Den 3. Februar døde den dygtige og hjælpsomme Sekretær for de samvirkende fynske Landboforeninger og for Patriotisk Selskab *Chr. Krogh*. Tre Uger senere fulgtes han af Grev *Fr. Ahlefeldt-Laurvig-Lehn*, som i 11 Aar var de samme 2 Institutioners ansete og afholdte Formand. Og den 28. August afgik Kammerherre *Knud Sehested* ved Døden. Det er jo i Grunden forbavsende hurtig, Glemselens Hav lukker sig over de døde — hvor faa Navne erindres ikke i Virkeligheden nu fra den Generation, der levede for 100 eller blot 50 Aar siden. Men uagtet man bør være saare forsigtig med at spaa om et langt Eftermæle, tør man vel nok sige, at i Landbrugets Historie vil Sehested mindes som vor første Landbrugsminister, selv naar de Spor er udviskede, hans rige Evner, store Arbejdsdygtighed og levende Interesse for vort Landbrugs Ve og Vel har sat sig i Nutiden. — En i vide Landbrugskredse kendt Mand, Grosserer *H. C.*

Petersen døde den 6. April. Han oprettede 1870 en Landbrugsmaskinforretning, der var den første rationelt ledede Maskinforretning her i Landet og derfor har været banebrydende paa sit Omraade som Markfrøkontoret var det paa Frøhandelens. — Forstanderen for Carlsberg-Laboratoriets fysiologiske Afdeling, Dr. phil. *Emil Chr. Hansen* afgik ved Døden den 27. August. Hans Studier over Gærsvampene, der førte til Metoder, ved Hjælp af hvilke disses Udvikling kunde følges og den saakaldte rene Gær kunde fremstilles, bevirkede ikke blot, at Bryggerivirksomheden blev lagt om paa fuld rationel Maade (hvad der ogsaa har haft Indflydelse paa Bygavlen), men har tillige haft Betydning for alle Virksomheder, i hvilke Gæringer spiller en Rolle. Saaledes ogsaa for Mejeridriften. Naar denne arbejder med »ren Syre« og med langt større Sikkerhed nu end tidligere, er dette for en meget væsentlig Del en Følge af Dr. Emil Chr. Hansens Arbejde, der er et ypperligt Eksempel paa Fordelagtigheden af, at Teori og Praksis arbejder Haand i Haand.

I 1909 er der bortgaaet 2 tyske Landøkonomer, hvis Navne var kendte ogsaa her i Landet: Geheime-Økonomirat *C. Petersen* (Eutin) — der sammen med *Fleismann* og *Martiny* har organiseret Nordtysklands Mejeribrug og i 22 Aar redigerede »Milchzeitung« — og den bekendte Kartoffelforædler *Wilh. Richter*, Opdrætteren af Sorter som *Imperator*, *Maercker* m. fl.

Tysklands »landøkonomiske Sagkyndige« ved Generalkonsulatet i Kjøbenhavn, Dr. phil. *A. Hollmann* er efter 4 Aars Tjeneste forflyttet til Sct. Petersborg og her afløst af Dr. phil. *J. Frost*, der tidligere var ansat som landøkonomisk Udsending i Belgien. Dr. *Hollmanns* personlige Elskværdighed, Dygtighed og Sympati for dansk Landbrug — den der prægede hans Skrifter og Afhandlinger om dette — har skaffet ham ikke faa Venner, der med Beklagelse saa ham drage herfra.

I det nu afsluttede Aar er altsaa Arbejdet i Landbruget ført videre ad de samme Veje som i de senere Aar. Naar man sammenligner et Aars Gøren og Laden med de nærmest forudgaaende Aars, synes det undertiden, at Landbruget hænger sejt fast ved vanemæssige Fremgangsmaader. Dog de smaa Fremskridt, der finder Sted hvert Aar, summerer sig op, og ser man tilbage over en noget længere Periode, viser der sig alligevel Fremgang og Udvikling. I Nutiden gør dette sig særlig gældende paa Planteavlens Omraade, hvor det dygtige Arbejde sætter sig kendelige Spor bl. a. i Landets Sæd- og Roemarker, der nu, i Sammenligning med en Periode, der ikke ligger saa mange Aar tilbage, mere og mere besaas med gode Stammer, gødes og behandles paa rationel Maade. Og godt er det, at man gennem en lidt længere Periode kan spore Fremskridtene. Thi paavirkes end Landbrugets Udbytte ogsaa af Faktorer, over hvilke Landbruget ikke raader — saaledes navnlig Vejr og Vind og udenlandske Kunders Handelspolitik — spiller dog dets egen Dygtighed, dets Fremskridt i rationel og økonomisk Drift den største Rolle. Det gælder i alle Livets Forhold, for den enkelte Landmand som for det hele Erhverv, at det er Selvarbejdet, som det fornemmelig kommer an paa, dét ikke for meget at stole paa andre eller paa Hjælp udefra, men paa sig selv, hvad den gamle græske Digter *Hesiodos* for halvtredje Tusinde Aar siden udtrykte omtrent saaledes: Bed for Aarets Vækst i Mark og Skov — Landmand ikke blot ved Knæ at bøje — bed med Haanden paa Din Plov — da velsigner Bønnens Kraft Din Møje.
